

Keeletargad lastekas

Janika Leoste

Lasteveeb OÜ juhataja

Reili Argus

üks keeletarkadest

Kas sa Jänku-Jussi tead? Aga Jassi või Mõmmit? Ei teagi? Kõik väikesed eesti lapsed ja nende vanemad teavad aga Jänku-Jussi kohe kindlasti. Iga nädal ootavad tuhanded pisikesed tüdrukud ja poisid kannatamatult Jänku-Jussi uusi multikaid ja saateid ning üha rohkem lapsevanemaid käib ka ise lasteka lehel aega veetmas.

Portaal www.lastekas.ee on esimene täiesti eestikeelne 1–12aastastele lastele suunatud internetikeskkond Eestis. Animatsioonid, videod, mängud, heliklipid ja tekstid, mida toodetakse, on kõik eestikeelsed. Lasteka MUDILA (<http://mudila.lastekas.ee/>), mis on mõeldud 1–6aastastele, on ka reklaamivaba. 2009. aasta juunist avas Lasteveeb arendava videosisuga ajaviiteportaali www.bingo.ee, mis on mõeldud täiskasvanutele.

Portaali [lastekas.ee](http://www.lastekas.ee) eesmärk on olla lõbus, arendav ja vägivaldava keskkond. Lasteka kõige populaarsem osa on juba viis aastat igal kolmapäeval ilmuv võrgumultikasari „Jänku-Juss”, mille eri osi vaadatakse lastekast ja youtube’ist ühes kuus kokku ligi miljon korda. Jussi multikad on lõbusad, arendavad ja vägivaldavad, need on eelkooliealistele ja noorema kooliea lastele omamoodi õppematerjaliks. „Jänku-Jussi” multikate tootmiseks tehakse koostööd teiste seas päästeameti, maanteeameti, tarbijakaitse, riigikantselei ja haridus- ja teadusministeeriumiga.

Osa [lastekas.ee](http://www.lastekas.ee) sisust on õpetliku sisuga animatsiooni- või videovormis. Kokandus, esmaabi, arvutiõpe, mustkunst, täheõpe, prantsuse keel, inglise keel, esimese klassi õppematerjalide põhjal koostatud viktoriinid – need on valik teemadest, millega lapsi tutvustatakse. Lastekas ei ole kindlasti mitte akadeemiline õpikeskkond, paljude materjalide autorid on asjaarmastajad, kuid samas on mõne saate tegemisse kaasatud ka teadlased. Üks selline saatesari on „Keeletark”.

„Keeletark“

2009. aasta alguses valmis haridus- ja teadusministeeriumi ja lastekas.ee koostöös 12-osaline videosari „Keeletark“¹. Sarja eri osad filmiti Tartu- maa koolides ja lasteaedades koostöös Emakeele Seltsi ja keeleteadlas- tega. Sarja eesmärk oli äratada laste huvi eesti keele vastu ja tutvustada keele erinevaid tahke, ühesõnaga – näidata lastele, et eesti keel on üks ütlemata põnev keel.

„Keeletarga“ saadetes esines kokku üheksa keeleteadlast ehk keeletarka, kes rääkisid lastele ja lastega keele põnevamatest valdkon- dadest:

Esimeses saates tutvustas keeletark Annika Kilgi Internetis toimu- nud sõnavõistlust ehk seda, kuidas lapsed saavad ise uusi eesti keele sõnu välja mõelda. Teises rääkis Reili Argus lastekeelest ning täpsemalt sellest, kuidas esimesed sõnad ja laused lapse keelde tulevad. Keeletark Meelis Mihkla kõneles sarja kolmandas saates rääkivatest masinatest ja näitas, kuidas üks rääkiv masin töötab. Sven-Erik Soosaare päralt oli neljas saade, mille teema oli eesti keele ja sõnade päritolu. Keeletark Riina Kasterpalu rääkis sarja viiendas saates sellest, kuidas eesti keeles ollakse viisakad ning millised pöördumised ja näiteks telefonivestluste algused on viisakad. Keele muutumise ja eesti keele ehituse üle arutles kuuendas saates lastega Martin Ehala, seitsmendas saates kõnelesid nad sellest, mismoodi keeled püsivad ja mismoodi kaovad. „Keeletarga“ kaheksandas saates rääkis Tiina Paet sellest, kuidas eesti keeles kasu- tatakse inglise keele sõnu ning ka sellest, kuidas üldse teistest keeltest sõnu laenatakse. Keeletark Liina Lindström tutvustas sarja üheksandas saates eesti keele murdeid. Sarja kümnes osa oli pühendatud vanadele eestikeelsetele aabitsatele ning Külli Habicht näitas lastele vanu aabit- said ja seletas muu hulgas ka seda, kuidas vanas kirjaviisis olevat teksti lugeda tuleks. „Keeletarga“ üheteistkümnendas osas kõneles Külli Habicht vanades raamatutes kasutatud gooti kirjast ning seda kirja püüti ka ühekoos lugeda. Sarja viimases saates esitatakse veel kord lühikokkuvõtte kõikidest teemadest ja saadetest.

Iga „Keeletarga“ saate juurde kuulus ka saate sisu tutvustav tekst, mida lapsed pärast saate vaatamist lugeda võisid, ning viktoriin.

Näiteks kuulus keelelisest viisakusest rääkiva saate ja teksti juurde selline viktoriin:

¹ Vaata <http://www.lastekas.ee/?go=keeletark>

Viktoriin viisakusest

Allpool on esitatud viis telefonikõne algust, vali pakutud kolmest vastusevariandist viisakas ja selles olukorras sobiv pöördumine.

1. Telefonikõne algus **sõbrale**:
 - 1.1. Tervist. Kas te saaksite üks viis minutit rääkida?
 - 1.2. Tsau. Mis teed?
 - 1.3. Noh, tuled siis vä. (Sobiv vastus on 1.2.)
2. Telefonikõne algus **emale**:
 - 2.1. Tere päevast. Kas saaksite mõnele küsimusele vastata?
 - 2.2. Tere emme, Juss siin.
 - 2.3. Et millal sa koju tuled? (Sobiv vastus 2.2.)
3. Vali sobiv vastus, kui **võtad** telefonikõne vastu **lauatelefonilt kodus**:
 - 3.1. Juss kuuleb.
 - 3.2. Noh, mis on?
 - 3.3. Kesse räägib? (Sobiv vastus 3.1.)
4. Vali sobiv vastus, kui **võtad** telefonikõne vastu oma **mobiililt**:
 - 4.1. Noh, räägi.
 - 4.2. Jah. Juss kuuleb.
 - 4.3. Ee.. möh. (Sobiv on vastus 4.2.)
5. Mida ütled, kui sul on vaja helistada **infotelefonile** ja küsida bussiinfo numbrit?
 - 5.1. Tere. Kuidas käsi käib?
 - 5.2. Tere. Palun bussiinfo numbrit.
 - 5.3. Tartu bussid. (Sobiv pöördumine on 5.2.)

Juunikuu keskpaigaks oli „Keeletarga” saate eri osi vaadatud üle 20 000 korra. Laste kõrval on saate kohta arvamust avaldanud ka lapsevanemad: kui laste arvamused piirduvad enamasti arvamusega „Lahe”, siis täiskasvanud väljendavad enamasti kas äratundmis- „Tuli oma lapse kõnelema hakkamisest nii tuttav ette” või avastamisrõõmu „Oi, ei olegi sellele (keele päritolule) niimoodi mõelnud”. Mitme lapsevanema sõnul vajaks keelega seotu ka edaspidi selliseid rõõmsas ja vabas vormis lastesaateid.